

هفت نکته در باب مطالعات تطبیقی قرآن کریم و متون مقدّس

سر دبیر

۱. ما مسلمانان اسلام را دین خاتم و قرآن کریم را کامل‌کننده پیام متون مقدّس پیش از خود می‌دانیم. در قرآن کریم این چنین آمده است: «وَأُنزِلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ؛ و این کتاب را بر تو نازل کردیم، در حالی که کتب پیشین را تصدیق می‌کند و حافظ و نگاهبان آنها است» (مائده: ۴۸) تصدیق تورات و انجیل به معنای همسویی و هماهنگی محتوای این کتب آسمانی است و مُهَيِّمَن بودن قرآن کریم به معنای آن است که قرآن اصول کتب آسمانی پیشین را حفظ، مراقبت و تکمیل می‌کند. با مطالعه مقایسه‌ای میان قرآن و متون مقدّس سایر ادیان نشان داده می‌شود که قرآن کریم چه مطالبی از متون پیشین را به طور کامل تصدیق می‌کند و چه مطالبی را تکمیل.

۲. مطالعات تطبیقی قرآن و متون مقدّس سایر ادیان به دنبال آن است که زمینه‌ای را فراهم آورد تا هم آموزه‌های اسلامی را با تأکید بر قرآن کریم به دیگران بشناسانیم، هم مستقیماً با آموزه‌های سایر ادیان آشنا شویم. این هدف می‌تواند در راستای نامه‌ای باشد که مقام معظم رهبری خطاب به جوانان اروپا و آمریکای شمالی نوشته‌اند: «سعی کنید شناختی مستقیم و بی‌واسطه از دین اسلام به دست آورید. اسلام را از طریق منابع اصیل و مأخذ دست اول آن بشناسید. با اسلام از طریق قرآن و زندگی پیامبر بزرگ آن آشنا شوید» (www.leader.ir/fa/content/12784).

۳. در قرآن کریم و متون مقدس ادیان ابراهیمی موضوعات مشترکی وجود دارد. مطالعات مقایسه‌ای میان متون مقدس به فهم بهتر و معنادارتری از هر یک از این متون کمک می‌کند. حتی در جاهایی که میان متون مقدس اختلافاتی وجود داشته باشد، با مطالعه مقایسه‌ای و تأمل درباره متون مقدس سایر ادیان، می‌توان فهم و برداشت تازه‌ای از هر یک از این متون به دست آورد.
۴. آیات بسیاری از قرآن کریم، به یهودیت و مسیحیت و نیز محتوای متون مقدس آنان پرداخته است. اگر از این منظر به لزوم مطالعه تطبیقی قرآن و متون مقدس نگاه کنیم خواهیم دید که این کار زمینه تفسیر و فهم بسیاری از آیات قرآن کریم را فراهم می‌آورد. از این رو و بر اساس این منطق مطالعه تطبیقی قرآن و متون مقدس می‌تواند یکی از ضرورت‌های تفسیر قرآن کریم تلقی شود.
۵. دین اسلام نه تنها با ادیان و حیانی یهودیت و مسیحیت ارتباط تنگاتنگی دارد، بلکه می‌توان گفت با ادیان شرقی، از جمله: آیین هندو، آیین بودا، آیین کنفوسیوس و آیین زرتشت نیز از جنبه حکمی پیوند دارد. متون مقدس ادیان مختلف مهم‌ترین میراث معنوی بشر است که از راه وحی یا کشف و شهود یا حکمت در اختیار جامعه بشری قرار گرفته است. در مواجهه با جریان‌های الحادی و سکولار که در پی به حاشیه راندن دین یا بی‌اعتنایی به ادیان در جهان معاصرند، متون مقدس ادیان می‌توانند معنابخش باشند.
۶. مطالعات تطبیقی قرآن و متون مقدس سایر ادیان زمینه بسیار خوبی را برای گفت‌وگوی ادیان فراهم می‌آورد. پیروان ادیان مختلف علاوه بر اینکه می‌توانند ضمن حفظ هویت دینی خود، از لحاظ معرفت‌شناختی به فهم عمیق‌تری از متون خودی دست پیدا کنند، می‌توانند دغدغه‌های کارکردگرایانه‌ای همچون جلوگیری از برداشت‌های افراطی و خشونت‌آمیز از متون مقدس، همزیستی مسالمت‌آمیز، برطرف کردن آلام بشری، تحقق صلح و عدالت اجتماعی را دنبال کنند.
۷. و در نهایت، مجله مطالعات تطبیقی قرآن و متون مقدس تلاشی است از جانب فرهیختگان حوزوی و دانشگاهی در زمینه مطالعات قرآنی و متون مقدسی در ادیان ابراهیمی و ادیان شرقی و بستری است برای به ثمر نشان دادن اهداف و زمینه‌های پیش‌گفته که پژوهشکده ادیان در پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی (ص) منتشر خواهد کرد و از دیدگاه‌ها و مقالات علمی نویسندگان در این حوزه استقبال می‌کند.